

c) Georges Sorel:
Elmélkedések az erőszakról

(Réflexions sur la violence. Párizs, Marcel Rivière, 1946. 48, 108–181, 190, 217, 249–250.)

Hosszú ideig a szocializmus nem volt egyéb, mint egy utópia; a marxisták joggal követelték vissza vezetőjük számára a helyzet megváltoztatásának dicsőségét: a szocializmus a nagyiparban alkalmazott tömegek számára – akik az Államot és a tulajdont akarják megszüntetni – előkészítő iskolává vált. Ezentúl nem fogják kutatni, hogy az emberek miként élvezik jövőbeni boldogulásukat, minden leszűkül a proletariátus *forradalmi tanulóéveire*. Sajnos a számunkra közismert tények Marx előtt még ismeretlenek vol-

tak, mivel mi jobban tudjuk mint ő, hogy mit jelentenek a sztrájkok, mivel terjedelmükben és időtartamukban figyelhettük meg a nagyszámú gazdasági konfliktust. Elterjedt és a tudatokban szilárdan gyökeret vert az általános sztrájk mítosza; olyan fogalmaink vannak az erőszakról, amelyeket ő nem könnyen alkothatott volna meg, tehát ahelyett, hogy magyaráznánk írásait – ahogy oly hosszú ideig tették ezt istenverte tanítványai – kiegészíthetjük elméletét. ...

A mítoszokat mint a jelen cselekvési lehetőségeit kell megítélni; értelmetlen minden vita arról, hogy miképpen kell alkalmazni őket a történelem alakulásának befolyásolására. *A mítosz a maga egészében, csak ez a fontos.* Részai csupán annyiban érdemelnek figyelmet, amennyiben kidomborítják a szerkezetben meglévő elméletet. Nem hasznos tehát a társadalmi háborúban előforduló zavargásokról és a döntő összecsapásokról okoskodni, amelyek a proletariátus győzelmét jelenthetik. ...

Nincs túl nagy jelentősége annak a kérdésnek, hogy az általános sztrájk a valóság része-e, vagy pusztán a népi képzelet terméke. A kérdés az, vajon az általános sztrájk tartalmazza-e mindazt, amit a forradalmi proletariátus szocialista tanítása elvár tőle. ...

A sztrájk új világosságot nyújt, jobban szétválasztja a mindennapi élet körülményeit, az érdekeket és a két bérmunkás csoport gondolkodásmódját. Ekkor válik világossá, hogy az adminisztratív csoportnak természetes tendenciája van kis arisztokrácia alkotására; ezeknek az embereknek az államszocializmus megvalósulása előnyös lenne, mivel egy fokkal feljebb emelkednének a társadalmi ranglétrán.

Azonban valamennyi ellenzék jellemző vonásai különlegesen éles megvilágítást kapnak, amikor feltételezzük, hogy a konfliktusok általános sztrájkig fokozódnak. Ekkor a gazdasági-jogi szerkezet minden pártja oly mértékben jut el a tökéletességig, amilyen mértékben érdekelt az osztályharcban. A társadalom valóban két táborra, és csakis kettőre oszlik egyazon harcmezőn. A gyakorlatban megfigyelt tények egyetlen filozófiai magyarázata sem szolgálhat olyan világos magyarázattal, mint amilyen az általános sztrájk felidézése. ...

A szocializmus szükségszerűen homályos dolog, mert a termelésről értekezik, vagyis arról, ami a legrejtélyesebb az emberi cselekvésben, és mivel radikális átalakítás véghezvitelét javasolja egy olyan területen, amelyet lehetetlenség leírni a világ felszíni jelenségeinél tapasztalt pontossággal. A gondolkodás bármilyen erőfeszítése, az ismeretek semmiféle fejlődése, akármilyen ésszerű következtetés sem tudja soha eltüntetni azt a rejtelmet,

amely beburkolja a szocializmust. És minthogy a marxizmus ezt a jellegzetességet helyesen ismerte fel, jogot nyert arra, hogy kiindulópontul szolgáljon a szocialista tanulmányokhoz.

Gyorsan hozzá kell azonban tenni, hogy ez a homályosság kizárólag arra az értekezésre vonatkozik, amelyben azt állítják, hogy kifejtik a szocializmus megvalósításának *eszközeit*; elmondhatjuk, hogy ez a homály csak *skolasztikus*, egyáltalán nem gátolja a munkásmozgalmat abban, hogy a teljesség igényével, egzakt módon és megragadóan, a proletár lélek által kiesztelt építmény segítségével mutassa be önmagát. A társadalmi összeütközések folyamatában, amelyet általános sztrájkknak hívnak. Soha nem szabad elfeledni, hogy a bemutatásnak ez a tökéletes módja el fog halványulni abban a pillanatban, amidőn kijelentjük, hogy az általános sztrájkot történelmi részleteinek összességében fogjuk megoldani. *Teljes oszthatatlanságában kell a magunkavé tennünk és megértenünk, a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetként, mint olyan katasztrófát, amelynek a menete nem írható le. ...*

A szindikalista általános sztrájk a legnagyobb hasonlatosságot mutatja a háború első rendszerével: a proletariátus a nemzet többi részétől elkülönülve, mintegy a történelem nagy motorjának tekintve magát, minden társadalmi megfontolást ennek a harcnak rendel alá. A győzelem tiszta érzése tölti el, amelynek történelmi szerepéhez és harcos magatartása hősiességéhez kell kapcsolódnia. A döntő próbára vágynak, amelyben teljes értékét megmutatja. A proletariátus nem követ semmi ilyen hódító célt, nem kell terveket kovácsolnia győzelmének kiaknázására, azzal számol, hogy kiúzi a tőkéseket a termelés területéről, majd ezután újból elfoglalja a helyét a kapitalisták által létrehozott műhelyben.

Azzal a kijelentésével, hogy az Állam megszüntetését javasolja, az általános sztrájk igen nyíltan kifejezi közömbösségét a hódítás anyagi nyereségei iránt. Ténylegesen az Állam volt a hódító háború szervezője, ő osztotta széjjel annak gyümölcseit, az Állam volt az uralkodó csoportok létezésének értelme, amelyek minden vállalkozásból, ezeknek terheit a társadalom egésze viseli, hasznot húznak.

A politikusok más álláspontra helyezkednek: pontosan olyan módon reagálnak a társadalmi konfliktusokra, miként a diplomaták a nemzetközi ügyekre, a harc egész háborús gépezete csupán mérsékelten érdekli őket, a kü. dőkben kizárólag eszközöket látnak. A proletariátus az ő hadseregük, úgy szeretik, ahogyan egy gyarmati kormányzó szeretheti a csapatait, amelyek lehetővé teszik számára, hogy saját kénye-kedvének vessen alá sok nébert. Gondoskodik az edzésükről, mert rá van szorítva a nagy csaták gyors

megnyerésére, ezek a csaták kiszolgáltatják neki az Államot. Táplálja embe-
reinek a lelkesedését, miként a zoldos csapatok lelkesedését is mindig fenn-
tartották az elkövetkező rablásokra való buzdítással, a gyűlöletre való felhí-
vással és apróbb kedvezményekkel, amelyek lehetővé teszik neki néhány po-
litikai tisztség szétesztését. A proletariátus azonban – ahogy ezt Marx
mondta 1873-ban – nem egyéb számukra *ágyútölteléknél*.

Az Állam erősítése az alapja valamennyi koncepciójuknak. A politi-
kusok jelenlegi szervezeteikben már egy erős, központosított, fegyelmezett
hatalom kereteit készítik elő; ezt nem fogja megzavarni egy ellenzék bírála-
ta, kikényszeríti majd a csendet és rendeletekbe foglalja a hazugságaikat.